

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Datum : 24 januari 2012
Herzien : 16/02/2012, 21/05/2012, 07/04/2016, 18/01/2017, 31/10/2017
Status : Definitief
CvB : 27/02/2012
KD-PO : 28/02/2012
KD-VO : 13/03/2012, 07/12/2015
PMR : 28/03/2012
MR : 28/03/2012
GMR : 15/05/2012
RvT : 06/06/2012
Door : L. van Duijn, voorzitter College van Bestuur

Inhoud

Inleiding	4
1. Noodsituaties	5
2. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.....	6
2.1 Stap 1: In kaart brengen van signalen	7
2.2 Stap 2: Collegiale consultatie	7
2.3 Stap 3: Gesprek met de leerling (en ouders/verzorgers)	8
2.4 Stap 4: Afwegen ernst en aard.....	9
2.5 Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden.....	9
Hulp organiseren en effecten volgen.....	9
Melden en bespreken met de leerling en ouders/verzorgers	10
3. Verantwoordelijkheden van de locatiedirecties van de Stichting Willem van Oranje voor het schempen van een randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat.....	11
4. Protocollen, meldcodes en overige stukken die bij het opstellen van dit basismodel zijn gebruikt	12
Bijlage I – Schematische weergave 5 stappen	13
Bijlage II - Verklaring tegen meisjesbesnijdenis	14
Bijlage III – Wat wordt verstaan onder huiselijk geweld en kindermishandeling?	15
Bijlage IV – Signaleringsinstrument	16

Inleiding

Het bevoegd gezag van de Stichting Willem van Oranje stelt de volgende Meldcode vast:

Overwegende

- dat de scholen van de Stichting Willem van Oranje verantwoordelijk zijn voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn cliënten en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan cliënten die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling of seksueel misbruik of seksuele intimidatie;
- dat van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij de Stichting Willem van Oranje op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met cliënten attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling of seksueel misbruik of seksuele intimidatie en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat de Stichting Willem van Oranje een meldcode wenst vast te stellen zodat de beroepskrachten die binnen de Stichting Willem van Oranje werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling of seksueel misbruik of seksuele intimidatie;
- dat de Stichting Willem van Oranje in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat de directeuren van de Stichting Willem van Oranje verantwoordelijk zijn voor de implementatie en borging van het stappenplan binnen hun eenheid;
- dat de directeuren van de Stichting Willem van Oranje verantwoordelijk zijn voor het scheppen van een veilig meldklimaat binnen hun eenheid;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat deze code betrekking heeft op beroepskrachten die voor de Stichting Willem van Oranje werkzaam zijn en die in dit verband aan leerlingen van de organisatie, begeleiding, onderwijs of een andere wijze van ondersteuning bieden;
- dat onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor de Stichting Willem van Oranje werkzaam is en die in dit verband aan cliënten van de organisatie zorg, begeleiding, onderwijs, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder cliënt in deze code wordt verstaan: iedere persoon aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet maatschappelijke ondersteuning

de overige wetten die in verband met de omgang met persoonsgegevens op de betreffende organisatie van toepassing zijn; het privacyreglement van de Stichting Willem van Oranje.

1. *Noodsituaties*

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat uw cliënt of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen advies vragen aan Veilig Thuis (0800-2000).

In noodsituaties kunt u overigens ook contact zoeken met de Raad voor de Kinderbescherming ('s-Hertogenbosch, 073-6207911) of met de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg (Eindhoven, 040-2433262) en/of de politie (0900-8844) vragen om hulp te bieden.

Centraal meldpunt Vertrouwensinspecteurs 0900-1113111.

Voor jongeren Kindertelefoon 0800-0432.

De vijf verplichte stappen worden hierna uitgewerkt. In bijlage I treft u een schematische weergave van de stappen aan.

2. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Wanneer er een vermoeden is of signalen zijn van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, dan is elke medewerker van een onderwijsinstelling wettelijk verplicht om een stappenplan te volgen. Dit stappenplan wordt in dit hoofdstuk nader uitgewerkt.

Het volgen van dit stappenplan levert, zoals is gebleken uit onderzoek, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

In het kort de stappen:

1. In kaart brengen signalen
De medewerker vangt signalen op en/of er ontstaat een vermoeden. Hij signaleert en overlegt met collega's (bijv. mentor, teamleider of zorgcoördinator) en verzamelt informatie. Let op: er is nog geen gesprek met de betreffende leerling en verzamelen van informatie is geen uitgebreid onderzoek. Laat dat over aan de zorgcoördinator.
2. Collegiale consultatie
De medewerker meldt bij de zorgcoördinator het vermoeden en wisselt de verzamelde informatie uit. De zorgcoördinator oriënteert zich op de volgende stap en kan advies vragen aan derden, bijvoorbeeld Veilig Thuis.
3. Gesprek met de leerling (en ouders)
De zorgcoördinator nodigt de leerling uit voor een gesprek, indien dat mogelijk is met ouders/verzorgers.
4. Afwegen ernst en aard
De zorgcoördinator weegt de signalen af na het gesprek met de leerling en ouders/verzorgers. Bij die weging kan hij Veilig Thuis om advies vragen, er is nog geen melding. De zorgcoördinator brengt de locatiedirectie op de hoogte van het voorgenomen besluit en bepaalt wat er in het leerlingvolgsysteem wordt genoteerd.
5. Beslissing wat te doen: zelf hulp organiseren of melden
De zorgcoördinator besluit na overleg met de directie om zelf hulp te organiseren of melding te doen bij Veilig Thuis.

Bij de zorgcoördinator is per stap bekend welke vragen wel of niet gesteld moeten of mogen worden en wat wel of niet gedaan moet worden. Hij geeft voor de uitvoering binnen de verplichte stappen de nodige informatie.

2.1 Stap 1: In kaart brengen van signalen

Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van medewerkers binnen een school. Zo gezien is signalering geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding.

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een signalerings-instrument, zie www.vooreenveiligthuis.nl voor meer informatie.

Hebt u zelf geen contact met de kinderen van uw cliënt, ouder/verzorger, dan kunt u toch signalen vastleggen over de situatie waarin deze kinderen zich mogelijk bevinden, als de toestand van uw cliënt daar aanleiding toe geeft.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie of vertrouwenspersoon, **conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.**

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

2.2 Stap 2: Collegiale consultatie

Bespreek de signalen met een deskundige collega (teamleider of vertrouwenspersoon of zorgcoördinator). Vraag zo nodig¹ ook advies aan Veilig Thuis (voorheen het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling) of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

De leerlingbegeleider of zorgcoördinator brengt de signalen (desnoods anoniem) mogelijk in het OT in en overweegt naar aanleiding daarvan een registratie.

Er volgt een bespreking van benodigde informatie in de voorbereiding voor het gesprek met de leerling en mogelijk ouders/verzorgers. Bij dit gesprek kunnen ook derden betrokken worden.

Bij een vermoeden van eengerelateerd geweld zal doorgaans een beroep gedaan worden op specifieke expertise (LECEG = Landelijk Expertise Centrum Eengerelateerd Geweld).

¹ De KNMG Meldcode Kindermishandeling vraagt van artsen altijd ook advies in te winnen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

2.3 Stap 3: Gesprek met de leerling (en ouders/verzorgers)

De gesprekken zullen nooit alleen door de medewerker worden gevoerd. In het vooroverleg met de zorgcoördinator, leerlingbegeleider en eventueel teamleider zal bepaald worden wie hierbij aanwezig zijn.

Uitgangspunt is dat, indien mogelijk, het gesprek wordt gevoerd in het bijzijn van de ouders/verzorgers. Dit is niet alleen van belang wanneer zij betrokken zijn, maar ook wanneer dit niet aan de orde is. Zij behoren als regel te worden geïnformeerd over wat er bij het kind speelt.

Bespreek de signalen met de leerling en ouders/verzorgers. Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek, raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig Thuis of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

1. Zorg voor een veilige sfeer en omgeving, zorg er ook voor dat het gesprek niet gestoord wordt. Neem voldoende tijd voor het gesprek.
2. Zorg voor vertrouwen van de leerling en ouders/verzorgers, maak duidelijk dat in eerste instantie het gesprek vertrouwelijk is maar dat wanneer dat noodzakelijk wordt geacht, andere geïnformeerd (moeten) worden.
3. Leg de leerling en ouders/verzorgers het doel uit van het gesprek.
4. Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan.
5. Nodig de leerling en ouders/verzorgers uit om een reactie hierop te geven. Stel daarbij zoveel mogelijk open vragen en let op de non-verbale signalen.
6. Kom pas na deze reactie zonedig en zo mogelijk, samen met de leerling, met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van vrouwelijke genitale verminking kunt u daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis gebruiken (zie bijlage II).
7. Bespreek wat de mogelijke vervolgstappen kunnen of moeten zijn (ouders/verzorgers, derden, jeugdzorg, politie, etc.).
8. Leg de leerling uit dat je hem op de hoogte houdt van de stappen die genomen worden. Zorg dat de leerling, in grote lijnen, weet wat er gaat gebeuren en hoe hij en mogelijk ouders/verzorgers daarin betrokken worden.
9. Wijs de leerling op andere mogelijkheden binnen de school, bijvoorbeeld de schoolmaatschappelijk werker.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de leerling en ouders/verzorgers, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling door dit gesprek het contact met u zal verbreken.

Na het gesprek vindt er opnieuw collegiale consultatie/evaluatie plaats.

2.4 Stap 4: Afwegen ernst en aard

Weeg samen met de zorgcoördinator, leerlingbegeleider en/of teamleider op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de leerling het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van een risicotaxatieinstrument, zie www.vooreenveiligthuis.nl voor meer informatie.

Bespreek de ontstane situatie en de mogelijke vervolgstappen.

NB: In de KNMG Meldcode voor artsen is deze stap bij stap 5 inbegrepen. De KNMG Meldcode adviseert artsen om, als extra stap, zo nodig informatie in te winnen bij andere professionals die zijn betrokken bij het gezin. Zie: Artsen en Kindermishandeling, Meldcode en Stappenplan, Utrecht, september 2008, p. 17 ev. (stap 4) en p. 24 ev. (artikel 9). www.knmg.nl/publicaties.

2.5 Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

Op basis van de afwegingen in stap 4 komt de zorgcoördinator, zo nodig ondersteund door deskundigen, tot een besluit: zelf hulp organiseren of een melding doen. Waar het bij deze afweging om gaat is of de school en haar medewerkers in voldoende mate effectieve hulp kunnen bieden of organiseren. In alle gevallen waarin dit niet of maar gedeeltelijk het geval is, wordt een melding gedaan.

Hulp organiseren en effecten volgen

Wanneer op basis van de afwegingen in stap 4 gemeend wordt dat de leerling en het gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermd kunnen worden, kan samen met de zorgcoördinator, leerlingbegeleider en/of teamleider worden besloten dat er geen melding komt. Doe dat nooit op eigen gezag, maar altijd in overleg met de directie.

Leg dit ook beargumenteerd vast.

- De zorgcoördinator draagt zorg voor de melding van gevallen die daarvoor in aanmerking komen.
- De zorgcoördinator organiseert of coördineert, in overleg met het ZAT en mogelijke derde partijen, de hulp die nodig is. Zowel intern als extern.
- De zorgcoördinator bespreekt welke ondersteuning de docent(en) nodig hebben in de begeleiding van deze leerling en/of welke ondersteuning aan de leerling kan worden geboden zodat deze zijn leerloopbaan optimaal kan vervolgen.
- Volg de effecten van deze hulp.
- De zorgcoördinator informeert docent(en) regelmatig en laat zich informeren over de stand van zaken van de betreffende leerling.
- De leerlingbegeleider blijft de leerling goed volgen, bijvoorbeeld door in de leerlingbespreking de voortgang en de huidige stand van zaken te bespreken.
- Meldt alsnog bij de zorgcoördinator als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Melden en bespreken met de leerling en ouders/verzorgers

Bespreek de melding vooraf met de leerling en/of met de ouders/verzorgers:

1. leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. vraag de leerling en diens ouders/verzorgers uitdrukkelijk om een reactie;
3. in geval van bezwaren, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
4. is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling door het doen van een melding daartegen te beschermen;
5. doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling de doorslag moet geven.

Kunt u de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- informeer de leerling en de ouders/verzorgers dat er een melding zal worden gedaan;
- meld uw vermoeden bij Veilig Thuis of bij het Steunpunt Huiselijk Geweld;
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij uw melding met Veilig Thuis of het Steunpunt Huiselijk Geweld wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om de leerling en gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen;
- evalueer de melding met de zorgcoördinator;
- bespreek welke ondersteuning nodig is in de begeleiding van de leerling en/of welke ondersteuning de school kan bieden aan de leerling zodat hij zijn leerloopbaan optimaal kan vervolgen.

Van contacten met de leerling over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling daardoor het contact met u zal verbreken.

Veilig Thuis doet na een melding onderzoek naar signalen. Dat wil zeggen dat de medewerkers in gesprek gaan met de ouders/verzorgers en met beroepskrachten die met het kind te maken hebben. Op basis van de resultaten van dit onderzoek besluit men wat er moet gebeuren. Vaak zal vrijwillige hulp in gang gezet worden, maar er kan ook worden besloten een melding te doen bij de Raad voor de Kinderbescherming en/of om aangifte van mishandeling te doen bij de politie. Veilig Thuis houdt melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

3. Verantwoordelijkheden van de locatiedirecties van de Stichting Willem van Oranje voor het scheppen van een randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor beroepskrachten, directie, OP en OOP mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, zijn de locatiedirecteuren van de Stichting Willem van Oranje verantwoordelijk voor de implementatie van de Meldcode binnen hun locatie.

Zij dragen er zorg voor dat:

- binnen de organisatie en aan leerlingen bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de Meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code (let ook op OOP);
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie (docent, mentoraat, zorgsysteem);
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zonodig acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- de stappen in de Meldcode conform het stappenplan worden uitgevoerd;
- beroepskrachten toegang hebben tot het elektronisch leerlingvolgsysteem (SOM) dat voldoet aan de regelgeving privacy en bescherming persoonsgegevens;
- afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de Stichting Willem van Oranje zijn beroepskrachten zal ondersteunen als zij door leerlingen in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen.

Hiertoe worden de volgende acties ondernomen:

1. De Stichting Willem van Oranje zal doel en inhoud van de meldcode bekendmaken in de schoolgidsen.
2. Eenmaal per jaar zal er deskundigheidsbevordering plaatsvinden voor OP en OOP om kennis en vaardigheden te ontwikkelen en op peil te houden.
3. Ieder jaar zal de werking van de meldcode worden geëvalueerd waarna zonodig acties kunnen worden genomen.

4. *Protocollen, meldcodes en overige stukken die bij het opstellen van dit basismodel zijn gebruikt*

- Brief van de Staatssecretaris van VWS, de Minister voor Jeugd en Gezin en de Minister van Justitie aan de Tweede Kamer m.b.t. een verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling kenmerk Tweede Kamer, vergaderjaar 2008 -2009, 28 345, nr. 72, november 2008.
- Inhoudelijk overzicht meldcodes kindermishandeling NJi, Utrecht 2008.
- Amsterdams Protocol Kindermishandeling.
- Conceptrichtlijn JGZ secundaire preventie kindermishandeling, 2007.
- Gespreksprotocol Meisjesbesnijdenis AJN, 2005.
- Handelingsprotocol Meisjesbesnijdenis Pharos 2007.
- KNMG Meldcode en Stappenplan, september 2008.
- KNOV Meldcode kindermishandeling, februari 2007.
- Meldcode kindermishandeling, NIZW 2002.
- Protocol melden kindermishandeling ambulancediensten Haaglanden, april 2009.
- Protocol melden kindermishandeling SEH Medisch Centrum Haaglanden, maart 2009.
- Rotterdamse Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Voorbeeld Protocol primair onderwijs en voorbeeld Protocol voortgezet onderwijs, ontwikkeld door dienst OCenW Gemeente Den Haag, GGD Zuid-Holland West en JSO expertisecentrum.
- Zicht op de Rotterdamse meldcode, evaluatie meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, Lünemann, Verwey Jonker instituut maart 2009.

Bijlage I – Schematische weergave 5 stappen

Ik maak me zorgen. Ik vermoed kindermishandeling of huiselijk geweld.

Stap 1: in kaart brengen signalen

Met hulp van de Meldcode verzamel ik concrete feiten en signalen van kindermishandeling en/of huiselijk geweld. Ik noteer waarnemingen, leg de contacten over de waarnemingen en de besluiten die worden genomen vast. Met bronvermelding in geval van derden. Ik maak gebruik van het signaleringsinstrument

Stap 2: Collegiale consultatie

Ik overleg met collega's (bijv. in de leerlingbespreking), de zorgcoördinator, leerlingbegeleider evt. teamleider over mijn waarneming. De leerlingbegeleider brengt zo nodig in in OT.

Zo nodig raadplegen:
Veilig Thuis: 0800-2000
(u wordt automatisch doorverbonden met Veilig Thuis in uw regio)

Stap 3: Gesprek met de leerling (en ouders)

Ik leg in een gesprek mijn waarnemingen voor aan de betrokkene(n).

Bij afdoende verklaring: ok.

Stap 4: Afwegen ernst en aard

Ik bekijk de ernst en het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling.
Staan alle betrokkenen open voor hulp?

Ik raadpleeg (via de zoco) eventueel andere professionals in de zorgstructuur, bijv. (voorm.) SMW en/of Veilig Thuis.

Stap 5: Wij nemen een beslissing wat te doen: zelf hulp organiseren of melden

Problematiek is niet ernstig en de betrokkenen staan open voor hulp.

Problematiek is ernstig. De zorgen blijven bestaan. Er is een reële kans op schade.

De zoco organiseert voor alle betrokkenen passende hulp binnen de zorgstructuur van school. Ik breng hulp op gang en maak afspraken over terugkoppeling.

De zoco informeert de betrokkenen over de naderende melding en spant zich in voor toestemming.

Bij blijvend vermoeden of als hulp niet effectief blijkt.

De zoco doet de melding en overlegt hoe hij de betrokkenen kan beschermen of ondersteunen.

De zoco monitort de effecten van de georganiseerde hulp.

Bijlage II - Verklaring tegen meisjesbesnijdenis

Waarom deze verklaring?

Deze verklaring kunt u meenemen naar het buitenland. U kunt de verklaring daar aan uw familie laten zien. Zo wordt duidelijk dat meisjesbesnijdenis in Nederland strafbaar is en dat u gevangenisstraf kunt krijgen als u uw dochter laat besnijden.

Bewaart u deze verklaring bij uw reispapieren, zodat u hem iedere keer als u naar het buitenland gaat, mee kunt nemen.

Meisjesbesnijdenis is strafbaar

Meisjesbesnijdenis is strafbaar, omdat het een zware vorm van mishandeling is. Meisjesbesnijdenis is een schending van de rechten van het kind én van de rechten van vrouwen. In Nederland zijn alle vormen van meisjesbesnijdenis verboden. Dit geldt voor iedereen die in Nederland woont, ook voor mensen zonder verblijfsvergunning.

Meisjesbesnijdenis is in Nederland strafbaar als een vorm van kindermishandeling. Er staat een maximale gevangenisstraf van 12 jaar op. Er kan een nog hogere straf worden opgelegd als de meisjesbesnijdenis door *de ouder* van het kind zelf wordt uitgevoerd (artikel 300 tot en met 304 Wetboek van Strafrecht).

Ouders zijn ook strafbaar als zij iemand anders *opdracht* geven voor de besnijdenis. Ouders die hun kind in het *buitenland* (laten) besnijden kunnen daar in Nederland voor worden gestraft².

Ouders die worden veroordeeld voor het (laten) besnijden van hun dochter en geen Nederlands paspoort hebben, lopen de kans dat zij niet langer in Nederland mogen verblijven.

Meisjesbesnijdenis is zeer schadelijk

Meisjesbesnijdenis kan grote gevolgen hebben voor de gezondheid. Meisjes kunnen tijdens de ingreep bijvoorbeeld veel bloed verliezen of een ontsteking krijgen, waardoor ze ernstig ziek worden en soms zelfs overlijden.

Ook na de besnijdenis houden meisjes vaak veel klachten. Bijvoorbeeld: pijn bij het plassen, menstratieklachten, urineweginfecties, onvruchtbaarheid en problemen bij de bevalling.

Ook kan een meisje depressief worden.

Veel vrouwen houden hun hele leven pijn of klachten door de besnijdenis.

Met deze Verklaring willen we meisjes zo veel mogelijk beschermen tegen de ingreep zodat zij in goede lichamelijke en geestelijke gezondheid opgroeien.

Hoogachtend,
 de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
 Drs. M.L.L.E. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner
 de Minister van Veiligheid en Justitie,
 Mr. I.W. Opstelten

Vragen?

Hebt u vragen over meisjesbesnijdenis of over de verklaring? Dan kunt u altijd een afspraak maken met de arts of de verpleegkundige van het Consultatiebureau of de GGD. Ook kunt u voor meer informatie terecht op www.meisjesbesnijdenis.nl of www.tegenvrouwenbesnijdenis.nl.

² Als de ouders een Nederlands paspoort hebben of in Nederland wonen.

Bijlage III – Wat wordt verstaan onder huiselijk geweld en kindermishandeling?

Onder ***huiselijk geweld*** wordt verstaan:

"Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Geweld betekent in dit verband aantasting van de persoonlijke integriteit. Onderscheid wordt gemaakt tussen geestelijk en lichamelijk geweld (waaronder seksueel geweld)".

(Bron: Nota Privé Geweld- Publieke zaak. Een nota over de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld. 2002)

In dit protocol gaat het om huiselijk geweld en mishandeling, waarbij jongeren betrokken zijn. Dit betekent dat de meest voorkomende signalen betrekking zullen hebben op het getuige zijn van geweld, het slachtoffer zijn van mishandeling, loverboys en verkeringsgeweld. Jongeren die opgroeien in een gewelddadig gezin voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen, willen tussenbeide springen en kunnen daardoor ernstige psychische schade oplopen. Naast het getuige zijn van geweld in de thuissituatie kunnen jongeren ook zelf het slachtoffer zijn van het geweld. Het slachtoffer worden van loverboys bestaat eruit dat de jongere (meestal een meisje) door haar "vriend" (loverboy) wordt versierd met als doel haar te dwingen zich te prostitueren.

Vormen van mishandeling:

- *Lichamelijke mishandeling:*
de jongere wordt geslagen, geschopt, geknepen, gebrand e.d.
- Psychische mishandeling:
de jongere wordt afgewezen, geterroriseerd, aangezet tot afwijkend en/of antisociaal gedrag, gepest, getreiterd, gekleineerd; aan het kind worden extreem hoge eisen gesteld, een juiste vorm van onderwijs wordt onthouden.
- Seksuele mishandeling:
de jongere wordt gedwongen seksuele handelingen te ondergaan, seksuele handelingen uit te voeren, getuige te zijn van seksuele handelingen van anderen of wordt gedwongen te kijken naar pornografisch materiaal.
- Lichamelijke verwaarlozing:
de jongere wordt (medische) verzorging en/of veiligheid onthouden, het kind krijgt onvoldoende voedsel en kleding.
- Psychische verwaarlozing:
de jongere wordt geestelijk verwaarloosd, geïsoleerd, genegeerd; koestering wordt onthouden en er is nooit aandacht of tijd voor de jongere.

Vaak komen verschillende vormen van mishandeling tegelijkertijd voor.

Kindermishandeling is:

- elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard,
- die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen,
- waardoor ernstige schade wordt of dreigt berokkend te worden aan de minderjarige in de vorm van fysiek psychisch letsel. Hieronder vallen ook verwaarlozing en onthouden van essentiële hulp, medische zorg en onderwijs.

(Uit: de Wet op de jeugdzorg)

Onder kindermishandeling valt ook vrouwelijke genitale verminking en het als minderjarige getuige zijn van huiselijk geweld tussen andere leden van het gezin.

Bijlage IV – Signaleringsinstrument

Bron: www.flevoland-jeugdengезin.zorgoog.nl

Signalenlijst 12-18 jarigen

Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stress-indicatoren, die aangeven dat er iets met de leerling aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (andere gezinsproblemen, puberteitsproblematiek, overlijden van een familielid, enz.). Hoe meer signalen van deze lijst een leerling te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van huiselijk geweld/ kindermishandeling.

De signalen die op deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling (lichamelijke en psychische mishandeling, lichamelijke en psychische verwaarlozing en seksueel misbruik). Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken.

1. Lichamelijke signalen

- blauwe plekken
- krab-, bijt- of brandwonden
- botbreuken
- littekens
- wit gezicht (slaaptekort)
- hoofdpijn, (onder)buikpijn
- er slecht verzorgd uit zien
- vermageren of dikker worden
- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk of infectie bij vagina en/of anus
- problemen bij het plassen
- terugkerende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- pijn bij lopen en/of zitten
- seksueel overdraagbare ziekten
- zwangerschap, abortus
- Overige medische signalen:
 - klein voor leeftijd
 - vertraagd intreden van de puberteit
 - matige algehele gezondheidstoestand

2. Gedragssignalen

- in zichzelf gekeerd, depressief
- extreem verantwoordelijkheidsgevoel
- passief, meegaand, apathisch, lusteloos of juist hyperactief
- labiel, nerveus, gespannen
- angstig
- zelfverwondend gedrag
- suïcidaal gedrag
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer, agressief)
- niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- slaapstoornissen
- vermoeidheid, lusteloosheid
- schuld- en schaamtegevoelens
- bedplassen
- negatief zelfbeeld
- anorexia of boulimia
- regressief gedrag
- ouwelijk gedrag
- totale onderwerping aan de wensen van de ouder
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouder
- angst voor ouder (meegaand, volgzaam)
- gedraagt zich in het bijzijn van ouders anders dan zonder ouders
- bevriezing bij lichamelijk contact van andere volwassenen
- allemansvriend
- lege blik in ogen en vermijden van oogcontact
- waakzaam, wantrouwend
- is niet geliefd bij leeftijdsgenoten, vluchtige vriendschappen
- wantrouwend tegenover andere kinderen
- weglopen van huis
- crimineel gedrag
- agressief gedrag
- alcohol- en/of drugsmisbruik
- plotselinge achteruitgang in schoolprestaties
- vaak absent
- spijbelen
- geheugen- en/of concentratieproblemen
- faalangst
- niet willen uitkleden voor de gymles

3. Specifieke signalen bij seksueel misbruik

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag (parentificatie)
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van anderen
- promiscuïteit/prostitutie
- seksualiseren van alle relaties
- angst voor mogelijke homoseksualiteit
- angst voor zwangerschap
- negatief lichaamsbeeld: ontevreden over, boos op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')

4. Kenmerken ouders/gezin

- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van de jongere
- ouder toont weinig belangstelling voor de jongere
- ouder zet de jongere onder druk om te presteren
- ouder houdt de jongere vaak thuis van school
- ouder heeft ervaring met geweld uit eigen verleden
- ouder is apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- ouder is onzeker, nerveus en gespannen
- ouder is onderkoeld in het brengen van eigen emoties
- ouder heeft negatief zelfbeeld
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen ('shopping')
- ouder komt afspraken niet na
- ouder geeft aan het niet meer aan te kunnen, draaglast gezin groter dan draagkracht
- 'multi-problem' gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

5. Signalen die specifiek zijn voor jongeren die getuige zijn van Huiselijk Geweld

- agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (sommige jongeren, m.n. jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes of verkering te slaan), agressie naar medeleerlingen/-studenten, leeftijdgenoten, agressie en wreedheid naar dieren
- alcohol- of drugsgebruik
- opstandigheid, angst, depressie
- negatief zelfbeeld
- passiviteit en teruggetrokkenheid, verlegenheid
- gebrek aan energie voor schoolactiviteiten
- zichzelf beschuldigen
- suicidaliteit
- sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)
- wantrouwen ten aanzien van de omgeving
- gebrek aan sociale vaardigheden
- schooluitval
- moeite met concentreren
- overcompenseren (opvallend extra inzet op school)
- 'dating violence': sommige jongeren, zowel jongens als meisjes, lopen een verhoogde kans om slachtoffer te worden van geweld tijdens de verkering. Jongens lopen over het algemeen meer kans pleger te worden

6. Signalen die specifiek zijn voor slachtoffers van Loverboys

- plotselinge afwijkende normen en een plotselinge obsessie met seks
- plotselinge belangstelling voor bepaalde jongens, veel nieuwe contacten, gaat om met 'ouderen'
- extra sociaal wenselijk opstellen (om toch maar niet te veel op te vallen)
- weinig of steeds minder binding met thuis
- wisselt snel van emoties, is weinig flexibel, ziet niet hoe situaties kunnen veranderen
- vermoeid en vermagerd (vaak 's avonds en 's nachts hard werken)
- verandering qua kleding, make-up; vaak heel verzorgd en erg uitdagend uiterlijk
- psychosomatische klachten (schreeuw om aandacht)
- zelfverwonding (verbergen of er mee te koop lopen)
- lage zelfwaardering, weinig realistisch zelfbeeld
- makkelijk beïnvloedbaar, durft/kan geen grenzen aangeven
- depressief
- drinkt, blowt, eet slecht
- veel geld of dure spullen (via loverboy)
- extreem uitgaansgedrag (in werkelijkheid haar werkplek)
- veel op straat rondhangen: daar zijn vrienden die de leemte van thuis opvullen
- overdreven vrolijk (maskeren wat er werkelijk speelt)
- veel terugtrekken, plotselinge huilbuien, woede-uitbarstingen
- overdreven verhalen vertellen: stoer doen, zoeken naar aandacht
- op verschillende plekken totaal ander gedrag vertonen (verschillende werelden)
- onregelmatig schoolbezoek: andere bezigheden, is te moe na werkzaamheden
- thuis veel problemen
- vertoont wegloupgedrag
- vermijdt het onderwerp prostitutie of projecteert op anderen

Het is opmerkelijk dat meisjes die door de jongens geronseld zijn en al in de prostitutie zitten, nieuwe meisjes vaak op weg helpen, ze uitleggen hoe ze moeten werken etc.

Bewerking van signalenlijst, opgesteld door Johan Vermeeren, St. Jeugdzorg Utrecht

Bijlage V – Stappenplan medewerkers WvOC WW

